

СОЦІАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙ

SOCIAL ENTERPRISES AND SOCIAL RESPONSIBILITY OF ORGANIZATIONS

Купчак М.Я.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Малець Д.Р.

студентка,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Kupchak Mariana

Lviv State University of Life Safety

Malets Diana

Lviv State University of Life Safety

У статті досліджено актуальність та важливість соціальної відповідальності підприємств. Висвітлено роль соціальної відповідальності у розвитку підприємницької сфери. За допомогою детального аналізу проаналізовано зміст понять «соціальна відповідальність» та «соціальне підприємництво», а також їх відмінності. Визначено проблематику соціальної реалізованості у сфері підприємницької діяльності та ступінь важливості соціального підприємництва для розвитку України та українського суспільства. За допомогою анкетування встановлено рівень обізнаності українського студентства у сфері соціальної відповідальності. За допомогою дослідження чітко з'ясовано, яка роль соціальної реалізованості підприємств в їхній діяльності. На основі практичного досвіду підприємства Coca-Cola Beverages Ukraine визначено шляхи реалізації соціально відповідальної позиції на практиці та методи публічного звітування.

Ключові слова: підприємство, соціальна відповідальність, соціальне підприємництво, соціальний звіт, соціальний проєкт.

В статье исследована актуальность и важность социальной ответственности предприятий. Освещена роль социальной ответственности в развитии предпринимательской сферы. С помощью детального анализа проанализировано содержание понятий «социальная ответственность» и «социальное предпринимательство», а также их различия. Определена проблематика социальной реализуемости в сфере предпринимательской деятельности и степень важности социального предпринимательства для развития Украины и украинского общества. С помощью анкетирования установлен уровень осведомленности украинского студенчества в сфере социальной ответственности. С помощью исследования четко установлено, какая роль социальной реализуемости предприятий в их деятельности. На основе практического опыта предприятия Coca-Cola Beverages Ukraine определены пути реализации социально ответственной позиции на практике и методы публичной отчетности.

Ключевые слова: предприятие, социальная ответственность, социальное предпринимательство, социальный отчет, социальный проект.

Today, a very important topic is social responsibility. It is important that conscious behavior is manifested in the business sphere as well. Social responsibility is a term that has a double meaning. On the one hand, it is the observance by the subjects of public relations of the requirements of social norms. On the other hand (in cases of irresponsible behavior that does not meet the requirements of the rules or violates public order), a person's social responsibility is that he undertakes to bear an additional duty of a personal or property nature. The article reveals this issue in detail.

Social responsibility is truly the future of the entrepreneurial sphere and an activity that should be widely used in the practical activities of enterprises, constantly improving and expanding. The development of such a sphere of activity in Ukraine can significantly help in solving many social problems. The study revealed many advantages and prospects for the development of social responsibility. All the advantages and disadvantages are covered in detail in the article.

The article highlights the relevance and importance of social responsibility in business. The purpose of the study is a theoretical justification and experimental verification of the effectiveness and importance of social responsibility in business. With the help of a detailed analysis, the content of the concepts of "social responsibility" and "social entrepreneurship" was revealed, the issues of social realization in the field of entrepreneurial activity, the level of awareness of Ukrainian students in this field of social responsibility were analyzed. The degree of importance of social entrepreneurship for the development of Ukraine and Ukrainian society is also determined. The analysis of the social report of Coca-Cola Beverages Ukraine provided an opportunity to consider in practice the implementation of a socially active position and methods of public reporting. Social responsibility is aimed at streamlining, harmonizing social relations and ensuring their progressive and stable development.

The following methods were used in the study: theoretical, dialectical, empirical, concrete-historical, system analysis and problem-target synthesis, balance, sociological.

Key words: enterprise, social responsibility, social entrepreneurship, social report, social project.

Постановка проблеми. Сьогодні світ зустрічається з багатьма проблемами економічного, екологічного та соціального характеру. Важливою ланкою мінімізації та вирішення цих проблем є підприємницька сфера діяльності. Головним інструментом отримання соціальних результатів у сфері підприємницької діяльності є соціальна відповідальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальна відповідальність розглядається у роботах О.Є. Кузьміна, Л.В. Білецької, Р.Л. Хачатурова, Р.Г. Ягужяна, А.О. Осовської. Питання соціального підприємства висвітлюються у роботах Білла Дрейтона, Джойса Майра, Малком Макліна. Серед українських учених можна відзначити роботи З.І. Галушки, О.О. Кіреєвої, О.Є. Удодової та В.В. Шаповал. Усі вони зробили вагомий внесок у розвиток соціальної свідомості підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Сьогодні залишається відкритим питання відмінностей соціальної відповідальності та соціального підприємства. Будь-яке підприємство може бути або не бути соціально відповідальним, але не кожне підприємство є соціальним.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності та важливості соціальної відповідальності у підприємницькій діяльності, а також розмежуванні понять «соціальна відповідальність» та «соціальне підприємство».

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємство – це самостійна, ініціативна, здійснена на власний ризик діяльність для досягнення головної мети – одержання прибутку. Найбільш точним трактуванням є положення Господарського кодексу України. Відповідно до нього, підприємство вважається самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання

(підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [3].

Окрім законодавчого терміна, існують й визначення, запропоновані науковцями. Перші з них були представлені ще у XVII ст. Р.О. Кантільйон визначив підприємництво як особливий вид діяльності – новаторської та пов'язаної з ризиком [4]. К.Р. Макконнелл і С.Л. Брю пояснили підприємництво як особливий вид діяльності, в основі якої лежать певні критерії. Зокрема, підприємець виступає посередником у поєднанні ресурсів землі, капіталу і праці в єдиний процес виробництва товару чи послуги, беручи відповідальність за прийняття основних рішень із розвитку підприємства та вводячи на ринок нові продукти, виробничі технології чи форми організації підприємства, при цьому неодмінно будучи готовим йти на ризик [6]. Український науковець З.С. Варналій вважає підприємство особливим типом господарювання, де головним суб'єктом є підприємець, який раціонально поєднує фактори виробництва на інноваційній основі і власній відповідальності, організує і керує виробництвом із метою одержання підприємницького доходу [2].

Можна зробити висновок, що підприємство – це самостійна діяльність підприємця, яка здійснюється з метою одержання прибутку, тобто економічних результатів. Проте не варто забувати про ще один важливий складник підприємницької діяльності – отримання соціальних результатів.

Головним методом отримання соціальних результатів у сфері підприємницької діяльності є соціальна відповідальність. Соціальна відповідальність проявляється як у дотриманні законів і відповідальному виробництві, так і у соціально активній позиції у вирішенні суспільних проблем. Не порушуючи законів та виробляючи якісний продукт чи надаючи послугу, підприємство може називатися соціально відповідальним перед споживачами, забезпечуючи гідні умови праці та безпеку – перед працівниками. Підпри-

емство, що займає активну соціальну позицію: береже природу, допомагає нужденним та бере участь у благодійних проектах, теж є соціально відповідальним.

Соціальна відповідальність – це не благодійництво. Не варто розцінювати соціальну відповідальність як удар по бізнесу та шлях до банкрутства. Соціальна відповідальність – це перспективний напрям, який забезпечить позитивним ефектом як суспільство, що отримує допомогу, так і організацію, яка її надає [9]. Компанія від такої діяльності отримує позитивний імідж, відданість працівників та інвестиційну привабливість. Формується низька плинність кадрів та зростає конкурентоспроможність. Відбувається загальне збільшення прибутку та кількостей продаж. Суспільство отримує якісний продукт, перспективні робочі місця та розвиток соціальної захищеності населення та екології.

Можна зробити висновок, що соціальна відповідальності суттєво впливає на позитивний розвиток підприємства. Компанії повинні в першу чергу думати про головну місію свого існування – отримання та максимізацію прибутку. Проте не варто забувати, що прибуток та розвиток йдуть пліч-о-пліч із відповідальністю та чесним виробництвом.

Прогресивним напрямом реалізації соціальної позиції є соціальне підприємництво. Соціальна відповідальність та соціальне підприємництво це не одне й те ж. Будь-яке підприємство може бути соціально відповідальним, але не кожне є соціальним підприємством.

Соціально відповідальне ставлення підприємства може проявлятися або у відповідальному виробництві та дотриманні законів, або в активній соціальній позиції та благодійності. Соціальне підприємництво – це вид бізнес-організації. Головна мета такої підприємницької діяльності полягає у вирішенні суспільних проблем.

Можна зробити висновок, що соціальна відповідальність підприємства – це приємний бонус, який додається до економічної діяльності. Підприємство може бути соціально відповідальним, якщо відповідно до власних моральних принципів та переконань уважає це за потрібне. Головна мета підприємства, яке є соціально відповідальним, – одержання прибутку. Соціальне підприємство не може не бути соціально

відповідальним, його головна місія – вирішення соціальних проблем. Отримання прибутку не є основним завданням.

Основою чесної соціально відповідальної позиції підприємств є підзвітність. Як соціальні підприємства, так і соціально відповідальні комерційні підприємства повинні звітувати про свою діяльність. В іншому разі можуть з'явитися сумніви щодо благородності їхніх цілей. Основним інструментом для цього є соціальний звіт.

Соціальний звіт – це документ, який створюється компанією систематично. У ньому відображаються цінностей, місії, стратегії та політика підприємства. Звіт створюється для відображення практики підприємства у сфері соціальної діяльності. Створення такого документу є ініціативою компанії. Це не є обов'язком, як, наприклад, для Міністерства соціальної політики України [8]. Якщо підприємство бере на себе таку відповідальність, це розцінюється як прояв соціально відповідальної позиції та свідомості [1].

Соціальний звіт передусім формується з метою інформування суспільства про діяльність організації. Він допомагає суспільству формувати думку про підприємство, довіру або недовіру до його діяльності [7]. Користь від формування соціального звіту для підприємства:

- компанія має можливість побачити власні помилки та слабкі сторони;
- налагодити відносини зі споживачами;
- поліпшити зв'язок із працівниками.

Соціальний звіт проявляє підприємство як конкурентоспроможного учасника ринку. Окрім цього, формуючи соціальний звіт, керівництву буде зрозуміліший вектор руху, яким потрібно керуватися та до яких цілей йти.

У соціальному звіті чітко встановлено цінності, місію, принципи, політику та стратегію компанії, напрями соціальної реалізації. Використаємо соціальний звіт, який був запропонований компанією Coca-Cola Beverages Ukraine 2019 р., щоб розглянути формування соціального звіту на практиці [5].

Компанія вбачає свою місію в розробленні брендів і напоїв, які до смаку людям, щоб освіжати їхні тіла та розум. Вона реалізує це, будуючи більш сталий бізнес та краще спільне майбутнє, що змінює життя людей, громад та нашої планети.

Таблиця 1

Відмінності між соціальною відповідальністю підприємства та соціальним підприємством

Соціальна відповідальність підприємства	Соціальне підприємство
Підприємство існує лише в умовах прибутковості.	Соціальне підприємство може існувати як в умовах прибутковості, так і не прибутковості.
Головна місія – отримання прибутку.	Головна місія – вирішення соціальних проблем.
Соціальна відповідальність виникає як складник діяльності організації.	Соціальне підприємство – це окремий вид діяльності, що створюється з метою вирішення соціальних проблем.
Діяльність підприємств регулюється законом.	Поки не регулюється на законодавчому рівні.

Джерело: сформовано авторами на основі [9]

Таблиця 2

Цінності компанії Coca-Cola Beverages Ukraine

Цінність	Суть цінності
Ми – одна команда!	Компанія – це одна команда, яка дотримується однакових цілей та працює на один результат.
Досконалість	Компанія старається бути номером один у всіх сферах свого прояву.
Навчання співробітників	Компанія дотримується принципу, що потрібно максимально вкладати у своїх співробітників, щоб отримати відповідні віддачу та результат.
Навчання	Навчати потрібно не лише нових працівників, а й удосконалювати знання всіх учасників процесу для того, щоб йти в ногу з часом.
Безпека – понад усе!	Компанія відповідає за безпеку співробітників та споживачів.
Вірність принципам	Компанія дотримується принципів та робить те, що правильно, а не те, що простіше.

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

Принципи, яких дотримується компанія Coca-Cola Beverages Ukraine: перемагати на ринку, використовувати переваги 24/7, розвивати потенціал працівників, заслуговувати право на діяльність [6]. Стосовно політики організації, то вона націлена на задоволення вимог споживачів. За рахунок цього компанія отримує лідерську позицію на ринку. Підприємство визначило декілька пріоритетних напрямів розвитку: молодь, волонтерство, посилення ролі жінки у суспільстві, безвідходне виробництво.

Політика компаній у сфері прав людини базується на міжнародних принципах, визначених у Всесвітній декларації з прав людини. Велику роль відіграє навчання молодих співробітників. Розроблено програми навчання і розвитку професійних навичок. Компанія Coca-Cola Beverages Ukraine бере участь у традиційних волонтерських заходах.

Однією зі стратегічних цілей компаній в Україні є досягнення гендерного балансу і розширення економічних можливостей для жінок. У 2019 р. частка жінок серед представників вищого керівництва становила 36%.

Масштабним проектом компанії є безвідходне виробництво. У рамках цього важливого напрямку компанія створила систему «Світ без відходів». Мета – збір та передача на пере-

робку 100% еквіваленту поставленої на ринок власної упаковки. Завдання компанії Coca-Cola Beverages Ukraine у сфері поводження з відходами – забезпечення замкнутого й сталого циклу руху пакувальних матеріалів.

Із наведеного можна зробити висновок, що компанія Coca-Cola Beverages Ukraine є активною в плані соціальної відповідальності. Самостійно вирішити глобальні проблеми компанія не може, проте вона робить великий внесок у суспільне життя України.

Попри свою важливу соціальну місію соціальне підприємство не виключає отримання прибутку. Соціальне підприємство повинно працювати у звичайних ринкових умовах. Для того, щоб повноцінно функціонувати в умовах жорсткої конкуренції, потрібно чітко формувати організацію праці.

Варто оцінити ідею у співвідношенні «ідея – можливості». Без можливостей важко буде реалізувати та використати свою ідею. Необхідно прописати бізнес-концепцію для того, щоб продукт був конкурентоспроможним на ринку. Віділити окреме місце на написання місії. У бізнес-плані варто дати оцінку ринку, описати маркетингову стратегію, фінансову, управління ризиками, описати цілі і завдання, команду.

Розпочати діяльність можна за допомогою власних коштів, якщо є така можливість. Якщо

Таблиця 3

Результати соціального звіту Coca-Cola Beverages Ukraine 2019

Напрямок розвитку	Результат
Розвиток молоді	8 532 учасників було охоплено програмою розвитку молоді #YouthEmpowered.
Волонтерство	Відвідано 16 дитячих будинків. Здано 70 літрів крові у міські центри крові. 1 273 співробітники компанії та члени їхніх сімей взяли участь у волонтерських ініціативах компанії.
Посилення ролі жінки у суспільстві	196 090 жінок стали бенефіціарами програми «Я зможу!», спрямованої на посилення ролі жінок у суспільстві. Україна увійшла у топ-5 світових проектів для жінок системи компаній Coca-Cola з найвищими показниками.
Безвідходне виробництво	35% усієї упаковки, випущеної на ринок, зібрано і перероблено (понад 8 567 т відходів). 3 376 контейнерів для роздільного збору сміття встановлено.

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

ідея цікава, можна запропонувати інвесторам взяти участь у її втіленні. Відмінність соціального підприємства у тому, що воно може бути як прибутковим, так і не прибутковим. Як висновок можна почати діяти за допомогою державної підтримки. Звичайно, для початку справи можна взяти кредит. Перевага соціального підприємства в тому, що отримати доходи можна як бізнесовим шляхом, так і небізнесовим. Загалом доходи соціального підприємства можна отримувати від комерційної та некомерційної діяльності.

Отже, для того щоб повноцінно функціонувати в умовах жорсткої конкуренції, соціальні підприємства повинні ретельно займатися організацією своєї діяльності. Вони повинні бути більш підготовленими, ніж звичайні комерційні організації.

У 2017 р. був сформований каталог соціальних підприємств України. Він налічував 150 таких підприємств. У 2021 р. кількість таких проєктів тільки зростає. Прикладами соціальних підприємств в Україні є заклади Urban Space 100, «Горіховий дім», ГО «Дивовижні» та Prozorro.

Ресторан громадського харчування Urban Space 100 був створений сотнею небайдужих підприємців. Мета – розвиток міста Івано-Франківськ. Гроші, зароблені від діяльності ресторану, вкладаються у проєкти розвитку міста. Соціальна цінність Urban Space 100 – забезпечення комфортних умов життя у місті Івано-Франківськ. Пекарня «Горіховий дім» – це громадська організація. Мета – допомога жінкам, що мають проблеми з житловим та особистим життям. Спочатку організація діяла за рахунок грантів від держави. Засновник даної організації вирішив створити підприємство, яке буде випікати різні солодощі, а виручені гроші інвестувати на продовження діяльності цієї громад-

ської організації. Таким чином, було вирішене питання інвестування, й організація не була залежна від державної допомоги [10].

Для того щоб з'ясувати ступень соціальної обізнаності молоді, у ході дослідження було проведено соціологічне опитування серед студентів 1–4-х курсів спеціальності 073 «Менеджмент» Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Дослідження проводилося у вигляді опосередкованого соціологічного опитування, а саме анкетування. У даному анкетуванні взяли участь 119 студентів.

Анкети були розроблені так, щоб за їх результатами можна було зробити висновок стосовно соціальної обізнаності українського студентства та рівня їхньої особистої соціальної відповідальності. Також серед питань були ті, які дали зрозуміти, чи є у студентів розуміння змісту своєї майбутньої професійної діяльності, зокрема у сфері соціального підприємництва. Запитання в анкеті були попередньо сформовані так, щоб знання студентів можна було поділити на три рівні:

1) Високий рівень – людина добре обізнана у галузі соціальної відповідальності, займає активну соціальну позицію, усвідомлює свою відповідальність перед суспільством.

2) Середній рівень – людина знає, що таке соціальна відповідальність, та здійснює її, дотримуючись законодавства та загальних моральних принципів.

3) Низький рівень – людина недостатньо ознайомена з поняттям соціальної відповідальності та не переймається проблемами суспільства.

Анкетування дало можливість повноцінно оцінити рівень обізнаності студентів у темі соціальної відповідальності. Воно допомогло визначити рівень соціальної відповідальності молодого суспільства України, адже студенти – це майбутні працівники, роботодавці та учасники суспільного життя.

Відповідно до результатів соціологічного опитування, можна зробити висновок, що (рис. 1):

1) 53% студентів мають високий рівень соціальної відповідальності та соціальної обізнаності;

2) 35% студентів мають середній рівень соціальної відповідальності та соціальної обізнаності;

3) 12% студентів мають низький рівень соціальної відповідальності та соціальної обізнаності.

Отже, можна зробити висновок, що у студентів 1–4-х курсів висока особиста соціальна відповідальність. Це говорить про їхні високі моральні принципи та активну соціальну позицію. Відповідно до даних дослідження, лише половина респондентів цікавиться рівнем соціальної відповідальності підприємств. Лише 33,6% студентів не купуватимуть продукт, якщо

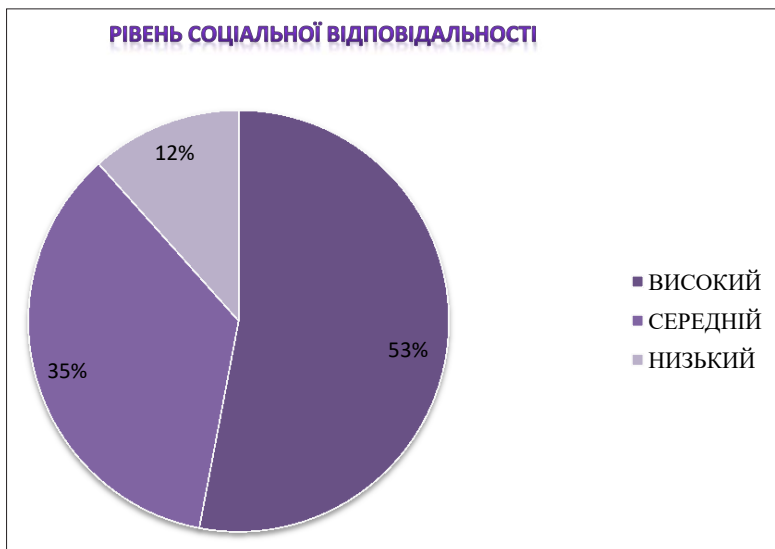

Рис. 1. Результати дослідження

Джерело: авторська розробка

знають, що компанія не є соціально відповідальною. Проте всі вони вважають соціальну відповідальність перспективним напрямом розвитку підприємницької сфери в Україні.

Висновки. Соціальна відповідальність – це важливий аспект суспільного життя та підприємницької діяльності. Добровільна діяльність організацій, яка може здійснюватися як у відповідальному виробництві, так і активно проявля-

тися у постійному діалозі із суспільством, участі у розв'язанні найгостріших соціальних проблем є перспективним способом розвитку країни. Якщо вивчати та досліджувати це питання, воно стане важливим кроком у розвитку підприємницької сфери в Україні та світі. Соціальна відповідальність та соціальне підприємство можуть допомогти у вирішенні багатьох суспільних проблем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондаренко О.В. Методичні рекомендації з вивчення змістовних модулів з курсу «Соціальна відповідальність». Запоріжжя : ЗНТУ, 2014. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/657/1/Methodical%20recommendations_Social_responsibility.pdf (дата звернення: 09.05.2020).
2. Варналій З.С. Основи підприємництва : навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2002. 239 с.
3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2582> (дата звернення: 11.05.2020).
4. Кантільон Р. Есе про природу торгівлі в загальному плані. Ч. 1. Гл. 13. *Світова економічна думка*. Москва : Думка, 2004. 276 с.
5. «Кока-Кола Україна Лімітед». Звіт зі сталого розвитку. Київ : Студія корпоративних комунікацій, 2019. URL: https://www.coca-cola.ua/content/dam/one/ua/uk/pdf-files/Sustainability%20report%20FINAL_ukr.pdf (дата звернення: 10.05.2020).
6. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. *Економікс / пер с англ*. Москва : ИНФРА-М, 2003. 983 с.
7. Малець Д.Р., Купчак М.Я. Соціальна відповідальність підприємств та соціальне підприємство як майбутнє підприємницької сфери. *Матеріали міжнародної студентської наукової конференції «Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки»*. Запоріжжя : Молодіжна наукова ліга, 2020. Т. 1. С. 95–97. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/issue/view/27.11.2020/390> (дата звернення: 11.05.2020).
8. Офіційний вебсайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення: 11.05.2020).
9. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», 2015. URL: <http://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf> (дата звернення: 09.05.2020).
10. Платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus. Курс «Соціальне підприємство». Київ : Платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus, 2020. URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 11.05.2020).

REFERENCES:

1. Bondarenko O.V. (2014) *Metodychni rekomendaciji z vyvchennja zmystovnykh moduliv z kursu [Social Responsibility]*. Zaporozhye: ZNTU, pp. 21. Available at: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/657/1/Methodical%20recommendations_Social_responsibility.pdf (accessed 09 May 2021).
2. Varnalij Z.S. (2002) *Osnovy pidpryjemnyctva [Fundamentals of entrepreneurship]*. Kyiv: Znannia-Press, pp. 239.
3. Economic Code of Ukraine № 436-IV of 16.01.2003. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2582> (accessed 11 May 2021).
4. Kantyljon R. (2004) *Svitova ekonomichna dumka [Essays on the nature of trade in general]*. Moscow: Opinion, pp. 276.
5. Koka-Kola Ukrajina Limited (2019). *Zvit zi stalogho rozvytku. [Sustainable Development Report]*. Kyiv: Corporate Communications Studio. Available at: https://www.coca-cola.ua/content/dam/one/ua/uk/pdf-files/Sustainability%20report%20FINAL_ukr.pdf (accessed 10 May 2021).
6. Makkonnell K.R., Brju S.L. (2003) *Ekonomiks [Economics]*. Moscow: INFRA-M.
7. Malec D.R., Kupchak M.Ja. (2020) *Materialy mizhnarodnoji studentskoji naukoivoji konferenciji "Teoretychne ta praktychne zastosuvannja rezuljtativ suchasnoji nauky» [Social responsibility of enterprises and social entrepreneurship as the future of the entrepreneurial sphere]*. Zaporozhye: Youth Scientific League, pp. 95–97. Available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/issue/view/27.11.2020/390> (accessed 11 May 2021).
8. Official website of the Ministry of Social Policy of Ukraine. Available at: <https://www.msp.gov.ua> (accessed 11 May 2021).
9. Okhrimenko O.O., Ivanova T.V. (2015) *Socialjna vidpovidalnistj [Social responsibility]*. Kyiv: National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute". Available at: <http://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf> (accessed 09 May 2021).
10. Platforma masovykh vidkrytykh onlajn-kursiv Prometheus (2020) *Kurs «Socialjne pidpryjemnyctvo»*. [Social entrepreneurship]. Kyiv: Platform of mass open online courses Prometheus. Available at: <https://prometheus.org.ua/> (accessed 11 May 2021).